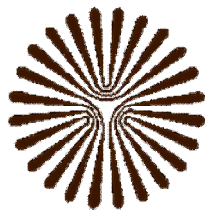

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه پیام نور

مرکز تهران

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

گروه مدیریت MBA

پایان نامه

دریافت درجه کارشناسی ارشد

رشته مدیریت اجرایی MBA

عنوان:

تدوین استراتژی درمانی مقابله با بحران های هسته ای

مطالعه موردی بیمارستان های استان اصفهان

استاد راهنما:

دکتر محمدتقی امینی

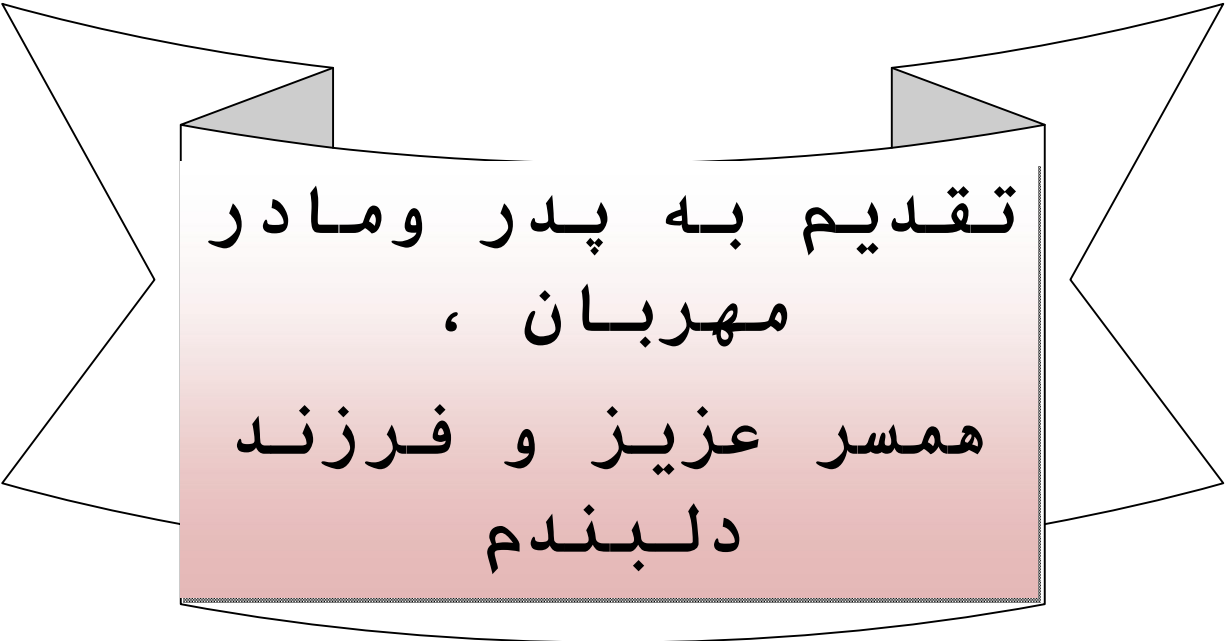
استاد مشاور:

دکتر علی ربیعی

پژوهشگر:

فرشته داوری

دی ماه 1389

تقدیم به پدر و مادر
مهربان ،
همسر عزیز و فرزند
دلبندم

چکیده

مقابله با سوانح بخش مهمی از سیاست های ملی و برنامه های اجتماعی کشورهاست. وجود برنامه های مدیریت بحران برای آمادگی در مقابله با شرایط اضطراری لازم و ضروری است. سیستم بهداشت و درمان کشور نقش بسیار موثر و کلیدی را در ارائه خدمات نسبت به افراد در معرض خطر ایفا می کند و بیمارستان ها مهمترین جلوه گاه بروز این خدمات به جامعه می باشند. هنگام بروز حوادث غیرمترقبه شرایط کار در بیمارستان بطور کامل تغییر می یابد و اداره بیمارستان ها در شرایط بحرانی و غیر مترقبه بسیار مشکلتر از شرایط عادی است. حوادث رادیولوژیک و هسته ای نیز از جمله حوادث غیرمترقبه ای هستند که جهت مواجهه و مقابله با آنها به یک برنامه جامع مدیریتی نیاز است. محقق در این تحقیق برآنست تا با استفاده از آخرین روش های علمی و تجربیات موجود، برنامه استراتژی مراکز درمانی در مقابله با حوادث هسته ای را تدوین نماید. البته گام اساسی و مهم بعد از آن، پیاده سازی برنامه استراتژیک و مدیریت استراتژیک و نهادینه شدن تفکر استراتژیک در مراکز درمانی می باشد.

برای تدوین استراتژی مراکز درمانی در مقابله با بحران های هسته ای از چارچوب جامع تدوین استراتژی استفاده شده است. در مرحله شروع بیانیه ماموریت مراکز درمانی نگاشته شده و در مرحله ورودی ماتریس ارزیابی عوامل خارجی EFE و ماتریس ارزیابی عوامل داخلی IFE آورده شده است. با توجه به اطلاعات بدست آمده در مراحل قبل در مرحله تطبیق و مقایسه، ماتریس سوات SWOT و ماتریس داخلی و خارجی IE را تشکیل داده ایم.

در مرحله تصمیم گیری با استفاده از ماتریس برنامه ریزی استراتژیک کمی QSPM گزینه های مختلف استراتژی شناسایی شده در مرحله تطبیق و مقایسه، به شیوه های عینی و بدون اعمال نظر شخصی مورد ارزیابی و قضاوت قرار گرفته و استراتژی درمانی بهینه برای مقابله با بحران های هسته ای که عبارت است از: طراحی و توسعه مراکز درمانی (از لحاظ ساختار فیزیکی و تامین تجهیزات مورد نیاز) انتخاب شده است.

واژگان کلیدی: برنامه ریزی استراتژیک- نقشه استراتژی - نقاط ضعف و قوت - فرصت ها و تهدیدها مدیریت - حادثه - بحران - حادثه هسته ای - فوریت- آمادگی

	عنوان	فهرست صفحه
1	مقدمه	
1	فصل اول : کلیات تحقیق	
	1-1 مقدمه	
	2	
2	2-1 تعریف مسئله و بیان سوال های اصلی تحقیق	
4	3-1 ضرورت انجام تحقیق	
5	4-1 سابقه تحقیق	
6	5-1 اهداف تحقیق	
6	6-1 روش انجام تحقیق	
7	7-1 روش و ابزار گردآوری اطلاعات	
7	8-1 استفاده کنندگان از نتایج تحقیق	
7	9-1 جامعه ی آماری	
8	10-1 مشکلات و محدودیت های تحقیق	
9	11-1 واژه های تخصصی تحقیق	
13	فصل دوم : ادبیات و پیشینه ی تحقیق	
	بخش اول : مدیریت استراتژیک	
	1-1-2 مقدمه	
	15	
15	2-1-2 تعریف مدیریت	
19	3-1-2 استراتژی چیست؟	
23	4-1-2 تاریخچه مدیریت استراتژیک	
24	5-1-2 تعریف مدیریت استراتژیک	
25	6-1-2 مکاتب مدیریت استراتژیک	
32	7-1-2 مراحل مدیریت استراتژیک	
	8-1-2 برنامه ریزی استراتژیک	
	33	
	عنوان	صفحه
	9-1-2 تفکر استراتژیک	
	36	
38	10-1-2 خلق و پیاده سازی برنامه ریزی استراتژیک	
44	11-1-2 چارچوب جامع تدوین استراتژی	
	بخش دوم : مدیریت بحران	

1-2-2 مقدمه	70
2-2-2 تعریف حادثه غیرمترقبه و بحران	70
3-2-2 انواع بحران و ویژگی های آن	73
4-2-2 مدیریت بحران	75
5-2-2 نظام مدیریت در حوادث غیرمترقبه	79
6-2-2 طراحی برنامه	83
7-2-2 چرخه مدیریت بحران	92
8-2-2 مدیریت بیمارستان ها در حوادث غیرمترقبه	97
9-2-2 مراحل اجرایی برنامه حوادث غیرمترقبه در بیمارستان	102
بخش سوم: حوادث هسته ای	
1-3-2 مقدمه	110
2-3-2 انرژی هسته ای	110
3-3-2 کاربردهای انرژی هسته ای	111
4-3-2 مفاهیم پایه فیزیک پرتوها	113
5-3-2 حفاظت در برابر پرتوها	128
عنوان	
صفحه	

6-3-2 حوادث پرتوی

130

7-3-2 برنامه ریزی پاسخ به حوادث هسته ای

139

8-3-2 آمادگی پزشکی

150

9-3-2 توصیه های امنیتی و حفاظتی در مورد یک انفجار هسته ای

166

فصل سوم : روش تحقیق و گام های اجرایی تحقیق

1-3 مقدمه

170

2-3 هدف از تحقیق

170

3-3 روش تحقیق

171

4-3 قلمرو تحقیق

172

5-3 جامعه آماری

173

6-3 روش و ابزار گردآوری اطلاعات

173

7-3 گام های اجرایی تدوین برنامه استراتژی

174

8-3 کاربران تحقیق

175

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات

1-4 مقدمه

177

178

2-4 استخراج شاخصه های مقابله با بحران های هسته ای

3-4 ارزیابی وضعیت موجود دو مرکز درمانی مورد مطالعه

187

در استان اصفهان از لحاظ آمادگی مقابله با حوادث هسته ای

	عنوان	صفحه
	4-4 مقایسه وضع فعلی مراکز درمانی با وضعیت مطلوب	189
189	5-4 تحلیل شکاف	
	6-4 مرحله شروع : تدوین بیانیه ماموریت مراکز درمانی	189
	7-4 تعیین چشم انداز و آرمان مشترک	192
	8-4 مرحله ورودی: مطالعه نقاط قوت و ضعف و فرصت ها و تهدیدات مراکز درمانی	193
	9-4 مرحله مقایسه	196
	10-4 تجزیه و تحلیل داخلی و خارجی	198
	11-4 مرحله تصمیم گیری	199
	12-4 اولویت بندی استراتژی ها	201
	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات	
	1-5 مقدمه	205
	2-5 جمع بندی و خلاصه نتایج	205
	3-5 پیشنهادات پژوهش	209
	4-5 محدودیت های پژوهش	209

5-5 پیشنهادهایی برای پژوهش های آتی
210

منابع و ماخذ
211

پیوست ها
226

صفحه

فهرست شکل ها

	شکل 1-1-2 مدل ماموریت اشریج	46
	شکل 2-1-2 ماتریس ارزیابی عوامل خارجی	50
	شکل 2-1-3 ماتریس ارزیابی عوامل داخلی	52
	شکل 2-1-4 استراتژی های سطوح مختلف	60
63	شکل 2-1-5 ماتریس نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت ها و تهدیدها	
	شکل 2-1-6 نمودار تجزیه و تحلیل (SWOT)	64
66	شکل 2-1-7 ماتریس چهارخانه ای داخلی و خارجی	
76	شکل 2-1-2 نمونه نمودار تشکیلاتی مدیریت بحران	
	شکل 2-3-1 علامت شناسایی مواد رادیواکتیو	116
	شکل 2-3-2 قدرت نفوذ پرتوها	120
	شکل 2-3-3 ضریب وزنی بافت ها و ارگان های بدن	123
	شکل 2-3-4 برخورد پرتوها با موانع	130
	شکل 2-3-5 طبقه بندی حوادث پرتوی در مقیاس INES	137

شکل 2-3-6 انواع فوریت‌های هسته ای

144

شکل 2-3-7 تفاوت بین انفجار در هوا و انفجار در روی زمین

146

شکل 2-3-8 نقشه اورژانس پیش بیمارستانی

160

شکل 2-3-9 دوزیمتر خودخوان

168

عنوان
صفحه

181	شکل 4-1 نقشه اورژانس پیش بیمارستانی
182	شکل 4-2 لیست تجهیزات پزشکی مورد نیاز
183	شکل 4-3 لیست داروهای مورد نیاز
184	شکل 4-4 تعداد نیروهای انسانی
185	شکل 4-5 وظایف تیم واکنش اورژانس پرتوی
170	شکل 4-6 چارت کمیته های بیمارستانی
194	شکل 4-7 ماتریس ارزیابی عوامل خارجی
195	شکل 4-8 ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE)
197	شکل 4-9 تجزیه و تحلیل سوات (SWOT)
198	شکل 4-10 ماتریس چهارخانه ای داخلی و خارجی
200	شکل 4-11 ماتریس برنامه ریزی استراتژیک کمی (QSPM)
201	شکل 4-12 اولویت بندی استراتژی ها

مقدمه

همواره بشر در معرض خطرات ناشی از حوادث و سوانح بوده و خواهد بود. حوادث غیرمترقبه از جمله مسائل بسیار مهمی هستند که همه ساله گریبانگیر دولتها و ملتها شده، تلفات جانی و خسارات مالی فراوانی بر آنها تحمیل می‌نمایند. در طول بیست سال گذشته تلفات ناشی از حوادث غیرمترقبه در جهان بیش از سه میلیون نفر بوده و این حوادث حداقل هشتصد میلیون نفر را تحت تاثیر قرار داده و منجر به خسارات مالی بالغ بر پنج بلیون دلار گردیده است. در همین مدت نزدیک به یک میلیارد نفر از مردم جهان، یعنی حدود یک ششم جمعیت کره زمین، بطور مستقیم و یا غیرمستقیم درگیر حوادث غیرمترقبه گردیده اند.

مقابله با سوانح بخش مهمی از سیاست های ملی و برنامه های اجتماعی کشورهاست. پیشگیری اولیه موثرترین روش برای کاهش تلفات ناشی از بلایاست. در تدابیر پیشگیری زمینه هایی همچون گردآوری داده ها، آموزش ایمنی، ارتقاء تدابیر حفاظتی، مراقبت های اولیه، از بین بردن عوامل سببی، تشدید قوانین مربوطه، خدمات بازتوانی و پژوهش در سوانح باید مد نظر قرار گیرد.

پیچیدگی زندگی در جوامع امروزی و تنوع نیازهای حیاتی و غیرحیاتی مردم، سبب شده تا علی رغم تمام تلاش های بعمل آمده، گاهی در فرآیند چرخه مدیریت سوانح بویژه در هنگام انجام عملیات های امدادی، برخی از موضوعات از نظرها پنهان مانده و در حین عمل، مجریان با مشکلات اساسی مواجه شوند.

در این رابطه باید اقدامات موردنظر در زمینه های مختلف و از جنبه های گوناگون توسط تمامی دستگاه های ذیربط در چارچوب وظایف محوله مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد تا به هنگام عمل در اجرای طرح ها و برنامه ها، خللی ایجاد نگردد.

مدیریت به عنوان مهمترین عامل در بهبود و توسعه سازمان ها محسوب می شود. بهره گیری از ابعاد مدیریت نوین مبتنی بر دانش پیشرفته در زمره مهمترین اقداماتی است که در سازمانها و جوامع مترقی مطرح است و هر گونه پیشرفت و ترقی سازمانها در گرو برخورداری از مدیریتی آگاه و مترقی است. امروزه مدیریت بحران یکی از شاخه های مهم دانش مدیریت بوده و در سطح بین المللی و در کشورهای توسعه یافته مورد توجه خاص قرار گرفته است.

با قبول این حقیقت که بحران ها معمولاً به سرعت و بدون هشدار قبلی رخ می دهند معلوم می شود که وجود برنامه های

مدیریت بحران برای آمادگی مقابله با شرایط اضطراری لازم و ضروری است. سیستم بهداشت و درمان کشور مانند دیگر سازمان های ارائه دهنده خدمات نسبت به افرادی که در معرض خطر حوادث غیرمترقبه قرار می گیرند، نقش بسیار موثر و کلیدی را بر عهده دارد و در بین ساختارهای تدوین شده این سیستم، شاید بیمارستان ها مهمترین جلوه گاه بروز این خدمات به جامعه می باشند. در کشورهای پیشرفته دنیا اغلب بیمارستان ها می بایست یک برنامه مدون جهت کسب آمادگی و ارتقاء توانایی های خود در زمان مقابله با حوادث غیرمترقبه داشته باشند. اهمیت موضوع آمادگی بیمارستان ها در حوادث غیرمترقبه به حدی است که کنگره امریکا تا سال 2003 میلادی مبلغی حدود 165 میلیون دلار جهت حفظ آمادگی مراکز درمانی به وزارت بهداشت و سلامت عمومی این کشور اختصاص داده است. طبق آمارهایی که این وزارتخانه منتشر کرده است عدم آمادگی بیمارستان ها و مراکز درمانی در بحران سالانه 280 میلیون دلار خسارت به سیستم بهداشت و درمان این کشور وارد می سازد.

هنگام بروز حوادث غیرمترقبه شرایط کار در بیمارستان بطور کامل تغییر می یابد. اداره بیمارستان ها در شرایط بحرانی و غیر مترقبه بسیار مشکلتر از شرایط عادی است. وجود بوروکراسی پیچیده اداری و توجیه نبودن یا عدم علاقمندی کارکنان بیمارستان به کار در شرایط بحرانی مهمترین مشکلات اداره بیمارستان در حوادث غیرمترقبه است. هدف اصلی هر برنامه بیمارستانی در حوادث غیرمترقبه، کاهش مرگ و میر و افزایش تعداد نجات یافتگان و نیز تقلیل عوارض معلولیت ها و تسکین الام جسمانی و روانی حادثه دیدگان می باشد. یکی از وظایف مهم مدیران، انطباق وضعیت بیمارستان با شرایط حوادث غیرمترقبه براساس استانداردهای موجود است.

بنابراین اگرچه بخصوص طی سالهای اخیر تلاش های بسیار خوبی برای رفع نواقص موجود بعمل آمده، اما شایسته است مدیران ذیربط برای ایجاد آمادگی بیشتر در برابر حوادث احتمالی، با نگاهی کلی به موضوعات مرتبط با مدیریت حوادث و سوانح و برنامه ریزی مناسب و منسجم تلاش نمایند.

حوادث رادیولوژیک و هسته ای نیز از جمله حوادث غیرمترقبه ای هستند که جهت مواجهه و مقابله با آنها به یک برنامه جامع مدیریتی نیاز است چرا که با استفاده از اقدامات معمول قابل اداره نبوده و حتی منجر به درخواست کمکهای بین المللی نیز می شود.

هدف محقق در پژوهش حاضر این است که با استفاده از اطلاعات و تجربیات موجود و بکارگیری روش

های علمی، شاخص های مراکز درمانی برای رسیدگی به مصدومین ناشی از بحران های هسته ای را استخراج و برنامه استراتژیک مقابله با حوادث هسته ای در بیمارستان ها را تدوین نماید. البته گام اساسی و مهم بعد از آن، پیاده سازی برنامه استراتژیک و مدیریت استراتژیک و نهادینه شدن تفکر استراتژیک در مراکز درمانی می باشد.

این تحقیق مشتمل بر پنج فصل و سه بخش می باشد.

در فصل اول کلیات و سوال های اساسی و نتیجه مورد انتظار از این تحقیق بازگو می شود.

در فصل دوم ادبیات موضوع را بررسی می کنیم. این فصل شامل سه بخش می باشد. در بخش اول؛ تاریخچه، مفاهیم و انواع استراتژی و مدیریت استراتژیک و روش های مختلف برنامه ریزی را مرور می نماییم. در بخش دوم؛ مفاهیم، انواع و ویژگی بحران ها، مدیریت بحران و مقابله با بحران ها در مراکز درمانی و بیمارستان ها را بررسی می کنیم. در بخش سوم؛ فیزیک پرتوها، کاربرد پرتوها، انواع حوادث پرتوی و نحوه مدیریت مراکز درمانی در بحران های هسته ای که برگرفته از مجموعه مقالات خارجی و راهکارهای امنیتی موجود در آژانس بین المللی انرژی اتمی است (IAEA) است را بررسی می نماییم.

در فصل سوم؛ گام های اجرایی تحقیق و روش جمع آوری اطلاعات را شرح می دهیم. این گام ها منطبق بر مدل برنامه ریزی استراتژیک می باشد.

در فصل چهارم اطلاعاتی که با استفاده از روش های مصاحبه ای، روش دلفی و مشاهدات عینی بدست آمده را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده؛ ماموریت، ارزش ها و چشم انداز را تعیین می کنیم. سپس با تجزیه و تحلیل عوامل داخلی و خارجی سازمان و ارزیابی آنها، استراتژی مراکز درمانی برای مقابله با حوادث هسته ای را تدوین می نماییم.

در فصل پنجم، نتیجه حاصل از تحقیق و پیشنهادهایی برای آینده ارائه می گردد.

در این تحقیق برآنیم تا با تدوین برنامه استراتژیک که با افق 5 ساله و منطبق بر برنامه پنجم توسعه می باشد، در جهت پیاده سازی مدیریت و عمل استراتژیک در مراکز اورژانس حوادث هسته ای گامی برداریم.

دی ماه 1389
فرشته داوری

فصل اول کلیات تحقیق

1-1 مقدمه

این فصل به کلیات تحقیق می پردازد. ابتدا مسئله و سوال های اصلی تحقیق بیان می شود. سپس ضرورت انجام تحقیق و سابقه آن تشریح می گردد. در مرحله بعد، محقق به توضیح اهداف این پژوهش و بیان روش انجام تحقیق خواهد پرداخت. سپس روش گردآوری اطلاعات و جامعه آماری بحث خواهند شد. در نهایت پس از تشریح مشکلات و محدودیت های تحقیق به بیان تعریف عملیاتی واژگان خواهیم پرداخت.

2-1 تعریف مسئله و بیان سوال های اصلی تحقیق

در حال حاضر اغلب ممالک جهان به نقش و اهمیت منابع مختلف انرژی در تأمین نیازهای حال و آینده پی برده و سرمایه گذاری ها و تحقیقات وسیعی را در جهت سیاستگذاری ، تدوین استراتژی و برنامه های زیربنایی و اصولی انجام می دهند. تدوین استراتژی که مرکب از بررسی تمامی پارامترهای تأثیرگذار در انرژی و تعیین راهکارهای مناسب جهت تمیزتر و کاراتر نمودن انرژی و ایجاد الگوی بهینه در مصرف آن می باشد، در رأس برنامه های زیربنایی اکثر کشورهای جهان قرار دارد. به عبارت بهتر ، از مسائل مهم هر کشور در جهت توسعه اقتصادی و اجتماعی؛ بررسی ، اصلاح و استفاده بهینه از منابع موجود انرژی در آن کشور است. امروزه بحران های سیاسی و اقتصادی و مسائلی نظیر محدودیت ذخایر فسیلی و روند رو به استهلاک مخازن نفت و گاز ، نگرانی های زیست محیطی همچون آلودگی نفتی خلیج مکزیک توسط کمپانی نفتی « بی پی » و ورود آلودگی نفتی به چرخه غذایی، ازدیاد جمعیت، رشد اقتصادی، همگی مباحث جهان شمولی هستند که با گستردگی تمام ، فکر اندیشمندان را در یافتن راهکارهای مناسب در حل معضلات انرژی در جهان به خود مشغول داشته اند.

در میان حامل های مختلف انرژی ، انرژی هسته ای جایگاه ویژه ای دارد. انرژی هسته ای به دلیل تولید نکردن گاز گلخانه ای ، بر انرژیهای فسیلی برتری دارد، چرا که سوخت های فسیلی با تولید گازهای گلخانه ای در افزایش تعداد طوفان ها و تغییرات آب و هوایی موثرند.

انرژی هسته ای دارای کاربرد های متعددی است که در یک تقسیم بندی کلی می توان کاربردهای نظامی و غیر نظامی یا صلح جویانه را برای آن نام برد. انرژی اتمی کاربردهای وسیعی در علوم و صنایع مختلف پزشکی ، داروسازی ، صنایع

غذایی ، شاخه های مختلف صنعت ، کشاورزی ، ردیابی و .. داشته و از این نظر خیلی حائز اهمیت است .

چندین سال است که ایران با تلاش و همت متخصصان این سرزمین به جرگه کشورهای هسته ای پیوسته است. در اختیار داشتن دانش هسته ای جمهوری اسلامی ایران، امروز به عنوان یک درخواست ملی در درون کشور بویژه جامعه علمی کشورمان تعمیم یافته و غیرقابل تردید است.

و اما علیرغم اینکه استفاده برنامه ریزی شده از پرتوها در قالب کاربردهای تحقیقاتی، کشاورزی، صنعتی و پزشکی و ... زمینه ساز توسعه فن آوری و پیشرفت های قابل توجهی در کشور می باشد؛ عدم کنترل دقیق کاربرد پرتوهای یونیزان و عدم توجه به ملاحظات ایمنی لازم در این زمینه ، خطراتی را متوجه جامعه انسانی می نماید که از شدت و وسعت متعددی برخوردار می باشند.

حوادث ناشی از گم ، دزدیده شدن یا رها شدن چشمه های مواد رادیواکتیو یا آسیب های ناشی از بروز انفجار غیرعمدی در نیروگاه ها از یک سو و استفاده از مواد رادیواکتیو در حملات تروریستی علیه کشور از سوی دیگر ، سلامت عمومی جامعه را تهدید می کند .

از طرفی با ایجاد درک اساسی از تابش در جامعه، هراس مبالغه آمیز ناشی از اشعه یونیزان ، جای خود را به پاسخ مناسب به این گونه حوادث خواهد داد .

از آنجا که مصدومین و مجروحین حوادث پرتوی ، الزاما به مراکز درمانی منطقه ای اعزام خواهند شد و این مراکز ملزم به پذیرش آنها می باشند؛ و با توجه به تفاوت های مهمی که در نحوه برخورد با مصدومین حوادث پرتوی در مقایسه با مصدومین حوادث معمول از جمله ترافیکی وجود دارد، هر بیمارستان بر اساس شرایط منطقه ای خود ، قبل از بروز حادثه هسته ای ، بایستی آمادگی لازم را در خود ایجاد نماید .

در این راستا مهم است که مدیران و کارکنان مراکز درمانی واجد اطلاعات جامع و کافی در ارتباط با مدیریت بحران بوده و به اصول مراقبت های ویژه در حوادث هسته ای آگاه باشند و بتوانند آن مراکز را برای مقابله با بحران احتمالی تجهیز و مهیا نمایند. ضمنا لازم است نحوه برخورد

با مصدومین حوادث هسته ای و مراقبت های لازم بیماران را دانسته و نسبت به مراقبت از خود در مواجهه با اشعه و بخصوص در هنگام تماس با مصدومین ، دانش و مهارت عملی لازم را داشته باشند.

وجود سایت هسته ای در استان اصفهان ، ضرورت ایجاد آمادگی در مراکز درمانی این شهر برای مقابله با حوادث هسته ای احتمالی را روشن می سازد ؛ بنابراین ایجاب می کند که پس از تحقیق و پژوهش و بدست آوردن اطلاعات جامع و کافی از وضعیت مطلوب و بررسی وضعیت موجود و با اتخاذ استراتژی مناسب ، شرایط و امکانات حصول به وضعیت مطلوب را ایجاد نمود .

برنامه ریزی استراتژیک به خودی خود یک هدف نمی باشد بلکه تنها مجموعه ای از مفاهیم است که برای کمک به مدیران در تصمیم گیری استفاده می شود. هر فرایند برنامه ریزی استراتژیک زمانی با ارزش است که به تصمیم گیرندگان اصلی کمک کند که به صورت استراتژیک فکر کرده و عمل نمایند. برنامه ریزی استراتژیک باید در سازمان متبلور، رشد و نمو و از همه مهمتر تداوم یابد.

در این تحقیق برآنیم که با استخراج شاخصه های مقابله با بحران های هسته ای در مراکز درمانی و مقایسه وضعیت موجود مراکز درمانی استان اصفهان با وضعیت مطلوب و ایده ال ، با استفاده از مدل برنامه ریزی استراتژیک، استراتژی بهینه مراکز درمانی را برای مقابله با حوادث هسته ای احتمالی تدوین نماییم .

از آنجا که این تحقیق به منظور تدوین برنامه استراتژی می باشد، فاقد فرضیه بوده و به جای آن از سوالات تحقیق به شرح ذیل استفاده شده است:

سوالات اصلی تحقیق:

- استراتژی های مناسب مراکز درمانی در مقابله با بحران های هسته ای چیست؟

سوالات فرعی تحقیق:

- اهم نقاط قوت دو مرکز درمانی مورد مطالعه کدام است؟
- اهم نقاط ضعف دو مرکز درمانی مورد مطالعه کدام است؟
- فرصت های پیش روی دو مرکز درمانی مورد مطالعه برای مقابله با بحران های هسته ای کدام است؟

- تهدیدات پیش روی دو مرکز درمانی مورد مطالعه برای مقابله با بحران های هسته ای کدام است؟

3-1 ضرورت انجام تحقیق

تجربه حوادث گذشته نشان می دهد که داشتن یک طرح ملی برای برخورد صحیح و مناسب با حوادث پرتوی از الزامات بهداشتی درمانی هر کشور در حوزه سلامت عمومی آن است. توجه به سلامت و بهداشت افراد جامعه در برابر اثرات زیان بار پرتوها از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است. با اقدامات عمومی اولیه و اقدامات پزشکی فوری می توان تا حد زیادی از شدت صدمات وارده به قربانیان و گسترش آن در سطح جامعه و ابعاد مختلف آسیب زایی حوادث پرتوی کاست. تدوین و اجرای برنامه منسجم در برخورد با حوادث پرتوی موجب کاهش آسیب های اجتماعی ، روانی ، فیزیکی و ... ناشی از حوادث پرتوی احتمالی می شود.

لازم به ذکر است که از جمله الزامات آژانس بین المللی برای کشورهای تولید کننده و بکار برنده سوخت هسته ای ، توانایی برخورد با اینگونه حوادث است و این آمادگی نقطه ضعف و قوت و توان هر کشور را در استفاده از تکنولوژی هسته ای نشان می دهد. لذا از الزامات کنونی هر کشور که تمایل به استفاده از این منبع انرژی را دارد، برنامه ریزی برای افزایش توان در برخورد با حوادث مذکور است .

شاید مهمترین دغدغه ای که برای صنایع هسته ای مطرح بوده ، رسیدگی به بیماران مواجه شده با مواد و نیز مدیریت حوادثی است که ممکن است اتفاق بیافتد. بنابراین در کنار رشد کارخانجات هسته ای، باید مسائل جانبی مربوطه را نیز مد نظر داشت و مثل هر موقعیت مشابه دیگری ، منطقی ترین برخورد با یک خطر بالقوه ، احراز آمادگی های لازم برای مقابله با آنهاست.

جهت مواجهه و مقابله با حوادث رادیولوژیک و هسته ای به یک برنامه جامع مدیریتی نیاز است؛ چرا که با استفاده از اقدامات معمول قابل اداره نبوده و گاهی حتی منجر به درخواست کمکهای بین المللی نیز می شود.

در این میان کشور ما نیز که در آستانه صنعتی شدن ، گام های موثری را بویژه در فن آوری هسته ای برداشته است ؛ نیاز به آمادگی همه جانبه، جهت کاهش مرگ و میر و ضایعات ناشی از این حوادث دارد.

داشتن یک برنامه مقابله با حوادث هسته ای در مراکز درمانی لازم و ضروری است تا تیم های پزشکی بتوانند در کمترین زمان و با صحیح ترین روش به ارائه خدمات و فوریت های اورژانسی اهتمام ورزند.

4-1 سابقه تحقیق

طی بررسی های بسیاری که صورت گرفت هیچ گونه تحقیقی در زمینه مدیریت مراکز درمانی برای مقابله با حوادث هسته ای در ایران مشاهده نشد و شاید به همین دلیل است که متأسفانه در حال حاضر در مراکز درمانی بخصوص مراکزی که در نزدیکی صنایع تولید و یا بکاربرنده سوخت هسته ای هستند، برنامه مشخصی برای پاسخ به حوادث پرتوی وجود ندارد؛ ساختار فیزیکی مناسب در اورژانس ها جهت برخورد با حوادث هسته ای، تعریف نشده؛ و نیروی انسانی موجود در این مراکز، از دانش و مهارت لازم برای مدیریت حادثه و ارائه پاسخ درمانی مناسب در اینگونه حوادث برخوردار نمی باشند.

در اینجا ذکر عنوان دو تحقیق انجام شده در ایران لازم به نظر می رسد:

- تحقیقی در زمینه « محاسبه دوز موثر کل دریافتی اعضای جامعه ناشی از رها شدن مواد پرتوزای هوابرد در پی رویداد بدترین حادثه در راکتور هسته ای بوشهر »

- تحقیق دیگری با عنوان « بررسی میزان آگاهی و نگرش مدیران و سرپرستاران بیمارستان های شهر زنجان در ارتباط با مدیریت بحران در سال 1387 » صورت گرفته است.

5-1 اهداف تحقیق

هدف کلی

تدوین استراتژی بهینه در مراکز درمانی برای ایجاد آمادگی در مقابله با بحران های هسته ای احتمالی

اهداف ویژه تحقیق عبارتند از:

- تدوین پروتکل نحوه برخورد و مدیریت حوادث پرتوی در مراکز درمانی

- آمادگی مراکز درمانی جهت مدیریت حوادث احتمالی از نظر آموزش نیروهای انسانی
- پیشنهاد طرح ساختمانی مناسب جهت تامین نیازهای فیزیکی لازم در مراکز جهت پاسخ دهی مناسب در حادثه.
- پیشنهاد نحوه ی تجهیز مراکز درمانی برای مقابله با حوادث هسته ای

6-1 روش تحقیق

پژوهش حاضر از منظر اهداف، کاربردی می باشد. با توجه به هدف اصلی تحقیق، این تحقیق یک پژوهش توصیفی و مطالعه از نوع پیمایشی می باشد.

7-1 روش و ابزار گردآوری اطلاعات

- از طریق مصاحبه : شامل مصاحبه های متعددی که با اعضای کارگروه « پیامدهای پزشکی حوادث هسته ای » و اعضای کارگروه مدیریت سلامت حوادث (کمیته راهبردی) و مدیران مراکز درمانی مورد مطالعه انجام گرفته است .
- از طریق مشاهدات عینی: اطلاعات کاملی از وضعیت موجود دو مرکز درمانی از طریق مشاهدات عینی بدست آمده و نقاط قوت و ضعف سازمان نیز از طریق مشاهده عینی دو مرکز درمانی مذکور انجام شده است.
- از طریق پرسشنامه : شاخص های مطلوبیت مراکز درمانی برای مقابله با حوادث هسته ای از طریق تهیه پرسشنامه به روش دلفی بدست آمده است.
- از طریق مطالعات کتابخانه ای : بخش هایی از ادبیات تحقیق از طریق مطالعات کتابخانه ای بدست آمده است.
- جمع آوری اطلاعات از طریق اینترنت : اطلاعات در رابطه با اهم حوادث هسته ای در جهان از طریق اینترنت بدست آمده است. همچنین مقالات خارجی و پروتکل های آژانس بین المللی انرژی اتمی در مورد حوادث هسته ای نیز از این طریق مطالعه گردیده است.

8-1 استفاده کنندگان از نتایج تحقیق

- ستاد حوادث غیرمترقبه مستقر در مراکز استانها